

Per raons semblants, també aquí és més probable una etimologia paral·lela a la demostrada per a *Bunyola* (vol. I, 76-77), *buniola* 'vinya petita, vinyola', en pron. morisca *raḥal buniōlā* 'rafal de la vinyeta', amb la *-e-* morisca escapçada pels repobladors catalans, que hi predominaren des del principi: manca en els censos de moriscos del S. XVI.

p) RAFELCOFER, poble de l'Horta de Gandia, uns 6 k. al S. de la ciutat.

PRON.: *ʔeʔalʔoʔeʔ*, oït a Palma de Gandia (XXXII, 186.18), i en els pobles veïns en les enqs. de 1962 (la del poble mateix, XXXIII, 44-45). S'Guarner en publica cobles populars, més aviat anodines i repetitòries: «En Milamar, Demús, Piles / --- Rafelcofer i Potries / --- / està la flor de les xiques»; «en Alfauir, algepsers / En Potries, rajolers, / Rafelcofer, oliers / ---», fora d'alguna que denota hostilitat o mala fama entre els veïns: «A Rafelcofer, / no vages si no tens quefer / I si vas, / la pagaràs!» (Pobles Val. III, 151, 160).

Fou poble morisc fins a última hora: Lapeyre (p. 38) hi troba 54 focs moriscos el 1563, 43 el 1572, 55 el 1602, 60 el 1609. No era, però, lloc d'història sempre rural, car s'hi han trobat inscripcions romanes (El Arch. v, 88). Potser, doncs, moriscos d'arrelament multiseccular en el lloc.

MENCIONS ANT. Les ben establertes ensenyen poc de nou, car un *Rabalcofen* d'un doc. de 1284-5 deu ser fàcil err. de còpia *n* per *r*, doc. que encomana a Carroç de Rebollet que faci cobrances en aquesta alqueria (Mtz.Fdo., Doc. Val. ACA, n.º 2117), amb la *b* i la *-al-* etimològiques del mot *rafal*, com ja esperem. Altrament *Rafelcofer* sempre monòtonament: el 1368 se li concedeix el Fur de València; *Rafelcofer* en tots els 4 censos dels Ss. XVI-XVII. *Rafelcofer* amb *ç* en el de Reglà, és evident lapsus diplogràfic pel fet de figurar-hi junt amb *Alcoçer*. I SSiv. en cita diversos documents medievals.¹

ETIM. En el llibret d'Oliver Asín: «*r. al kofajr* 'masia del villorrio'», un diminutiu merament suposat, si bé no manca de fonament àrabic: *kafr* «village» es troba en alguns diccs. antics de l'àrab literari (Lane, 2621); però hi ha una greu raó per no acceptar-ho: era un mot de l'àrab merament literari i oriental, estrany al nostre àrab; pitjor: Lane i els altres fan constar que és un «mot siríac» que es féu usual a Orient: res d'això en les fonts hispàniques de l'àrab, ni en les africanes dialectals, i Dozy (*Suppl.* II, 477) no en troba cap cita en els autors medievals que despullà tan copiosament: a penes a Egipte, on, però, no sembla ser gaire viu: «partie d'un village...». Doncs, si mai va existir, el suposat **kofajr*, no hi ha cap base per suposar-lo en l'àrab andalusí ni magrebí. I un «rafal del villorrio» és bastant absurd com expressió tautològica repetitiva.

Val més partir de la base de l'arrel *kfr*, de l'àrab de pertot i tots temps, significant 'descreure, negar, abjurar' etc.: copiosament en *RMa*, *PAlc*, Dozy (II, 476), Lane etc.; especialment *kāfor* 'contrari a l'Is-

lam', el qual fa en plural *kuffār* 'descreguts, pagans, renegats' (*RMa* «infidelis»), noció gens estranya en aquest ambient, 'rafal de descreguts', que d'això n'hi ha a totes les terres i religions i més en una comarca com la «cora de Todmir» que trigà a acceptar el credo mahomètic;² *PAlc*: «renegador» o «renegado», «renegador com ira» (578b). Ja pressentim una tradició folklorica de «gent del llamp», «brusca, de mala fe», potser encara reflectida per aquella cobla popular (si hi vas, la pagaràs). I tant el plural *kuffār* com un dim. *kufājir* serien fonèticament perfectes.

Però heus aquí un altre representant de l'ètimon indicat, que reblarà el clau: *Cofer*: és una pda. rural del te. de Fondó de les Neus: Serra de *Cofer* (XXXVI, 84. 1): ben cert una muntanya on es refugiarien gent suspecte de cristianisme entre els moros d'allà. La Prof. M. J. Navarro (IX-1995) ho confirma, afegint-hi «Font de *Cofer*» (pron. *koʔé*).

σ) *Rafelgep*, despoblat de Bèlgida (GGRV, 29 i 30). *Rabl al-ğābb* 'rafal de l'aljub (o dels cadufs)' (var. vocàlica àr. *ğibb/ğubb/ğābb* 'cisterna').

τ) RAFELGUARAF, poble de la Ribera Alta del Xúquer. Es registren diverses pron. pop.: J. G. M., 1935, oïa *ʔaʔelboráp*, a Val., i *ʔeʔelgaráp*, a uns altres. Jo mateix, el 1962: *ʔaʔelvoráp* a Ènova i a la Poble Llarga (XXXI, 16.73); però a La Poble Llarga també *-gvaráp* i *-boráp* (XXXII, 114.8, 90). L'inf. de Barxeta, imposava *rafelguaraf*, però parlant distretament deia —ell mateix—: *ʔaʔelvoráp* (XXXI, 153.7, 23).

MENCIONS ANT. S. XIV: *Rafelguarab* en l'índex del *Reial Patrimoni*; SSiv. el troba citat el 1440, i com a lloc de moriscos el 1535 i 1580; els inf. del lloc (enq. de 1962) (XXXI, 159.3) s'atenien al nom oficial; gentil. *rafelguerenyo* segons *AlcM*. Els censos dels Ss. XVI-XVII hi posen ja la forma moderna («Rafelguaraph» Reglà, p. 114.); i hi troben 25 moriscos els anys 1527, '67, '73, 1602 i 1609, oscil·lant entre 5, 16, 25 i 30.

ETIM. La que vaig proposar el 1937, en el BDC XXIV, 69, NP *Ūā-rāb* es fundava en l'ús d'aquest NP a Algèria (*GGAlg.*), car la *-b* àrabiga en venir a final es pron. vulgarment *-f*: recordem els casos de *garrofa* i *garrafa* (*DECat*). Ara no em convenç gaire perquè no és nom pròpiament àrabic (no hi ha arrel possible en el seu sistema), ni n'hem trobat cap testimoni en fonts morisques ni hispàniques (sembla nom bereber); però encara menys es pot admetre la del llibret d'Oliver-Asín: *raḥal-ğarraʔ* «masia verdegal»: en realitat és un mot inventat per Oliver (res d'això *RMa*, *PAlc*): cap arrel àr. coneguda almenys en fonts populars, fora d'alguns mot escadusser, que qui sap d'on surt.

Però en realitat hi ha una etimologia ben simple i inobjectable: *rabl al-ğurāʔ* 'el rafal de les algortes', 'de les bordes amb graner': *PAlc*, 136a6; i Dozy donen *gorāʔ* com a plural de *ğorʔa* «cámara donde dormimos, como quiera». El pas de *gó-* a *gū-* és la ultracorreció corrent, de la qual he donat tants testimonis valencians, dialectals i toponímics a l'art. *Quatretonda/Qua-*